

Uchwała Nr XXII/140/2016.

Rady Gminy Łabowa

Z dnia 28 czerwca 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kultury w Gminie Łabowa na lata 2016-2020

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 a oraz art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U z 2016 r. poz. 446) Rada Gminy Łabowa uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się „Strategię rozwoju kultury w gminie Łabowa na lata 2016-2020”, stanowiącą załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie w z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Krzysztof Skraba

STRATEGIA

ROZWOJU KULTURY
W GMINIE ŁABOWA
NA LATA 2016-2020

2. Rozwój turystyki kulturalnej i rekreacyjnej wśród mieszkańców gminy	• liczba zorganizowanych wycieczek po szlakach gminy z przewodnikiem	1 rocznie
	• liczba zorganizowanych wyjazdów turystycznych poza gminę dla dorosłych	1 rocznie
	• liczba zorganizowanych wyjazdów turystycznych poza gminę dla dzieci	1 rocznie
3. Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu	• liczba seansów filmowych	4 rocznie

Cel VI. Świetlice wiejskie		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Oferta spędzania czasu wolnego w świetlicach wiejskich	• liczba cykli zajęć przeprowadzonych w każdej świetlicy wiejskiej	1 rocznie
	• liczba spotkań mieszkańców zorganizowanych w każdej świetlicy	1 kwartalnie
2. Zagospodarowanie terenu wokół świetlic	• liczba utworzonych placów zabaw wokół świetlic wiejskich	1 na świetlicę

Opracowanie tekstu Strategii: Weronika Chodacz
 Opracowanie redakcyjne i korekta: Dariusz Żukowski
 Projekt okładki i opracowanie typograficzne: Małgorzata Kopecka

ISBN 978-83-917491-5-9

Wydawca:
 Stowarzyszenie Antropologiczne „Archipelagi Kultury”
 ul. Armii Krajowej 8/10
 32-065 Krzeszowice
 archipelagi@archipelagikultury.org
 www.archipelagikultury.org

Strategia powstała w projekcie „O!Świetlice. Partycypacyjne kształtowanie polityk kultury na wsi”, realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Na następnej stronie:
 Prywatne Zbiory Etnograficzne i nie tylko Ziemi Sądeckiej
 w Uhryniu, fot. Weronika Chodacz

spis treści

Cel III. Podnoszenie kapitału społecznego		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Wypracowywanie rozwiązań formalnych wspomagających wolontariat i aktywność obywatelską	• liczba wkładów własnych w konkursach dofinansowanych ze środków Gminy	1 rocznie
2. Podnoszenie liczby aktywnych obywateli	• liczba wydarzeń przeprowadzonych przy aktywnym udziale młodych artystów	2 w okresie 2016–2020
Cel IV. Ochrona dziedzictwa kulturowego		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie gminy	• liczba wydanych publikacji • liczba przeprowadzonych prelekcji	1 w okresie 2016–2020 1 rocznie
2. Dbalność o zabytki na terenie gminy	• liczba konkursów wiedzy • liczba odnowionych zabytków	1 rocznie 1 w okresie 2016–2020
3. Pielęgnowanie tradycji regionu i obyczajów ludowych	• liczba założonych grup opiekujących się zabytkami • liczba realizowanych cykli zajęć w ramach Szkółki Sztuki Ludowej • liczba uczestników jednego cyklu zajęć • liczba imprez okolicznościowych przeprowadzonych w każdym sołectwie • liczba koncertów muzyki regionalnej	1 w okresie 2016–2020 1 rocznie 5 osób 1 rocznie 1 rocznie
Cel V. Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Wspieranie aktywności sportowej różnych grup wiekowych	• liczba osób ćwiczących w klubach sportowych i działających w młodzieżowych drużynach pożarniczych w ciągu roku • liczba zorganizowanych turniejów sportowych w Gminie	150 1 rocznie

wprowadzenie.....	4
stan kultury w gminie Łabowa. dane ogólne	6
1. mieszkańcy	6
2. kultura w Łabowej. dane statystyczne.....	7
wyniki prac warsztatowych	10
diagnozy i działania lokalne	13
Barnowiec i Czaczów	13
Łosie.....	19
Roztoka Wielka	25
system realizacji strategii.....	30
działania	31
cel I. wsparcie twórczości artystycznej	31
cel II. edukacja kulturalna	32
cel III. podnoszenie kapitału społecznego	33
cel IV. ochrona dziedzictwa kulturowego	34
cel V. tworzenie oferty spędzania czasu wolnego	35
cel VI. świetlice wiejskie	36
monitoring realizacji strategii	37

wprowadzenie

Niniejsza Strategia opracowana została podczas serii spotkań z mieszkańkami i mieszkańkami gminy Łabowa w okresie 29 stycznia 2015 do 20 lipca 2015. W tym czasie wraz z aktywnymi uczestnikami warsztatów prowadzono badania stanu kultury w Łabowej, podsumowywano wyniki, a następnie opracowano listę działań do realizacji. W pierwszym okresie pracowaliśmy w trzech sołectwach dysponujących świetlicami wiejskimi lub innymi obiektami, w których spotykają się mieszkańcy. Były to Czaczów (w którego świetlicy pracowaliśmy także z mieszkańcami Barnowca) Łosie oraz Rostoka Wielka. W czerwcu 2015 wyniki prac zostały podsumowane na trzech warsztatach strategicznych w Gminnym Ośrodku Kultury w Łabowej. Podczas warsztatów opracowane zostały też listy działań w dziedzinie kultury dla gminy.

Nad Strategią podczas warsztatów pracowali: Krystian Baran, Kamil Baron, Tomasz Brotoń, Stanisław Brożek, Anna Cabak, Łukasz Cabak, Piotr Cabak, Danuta Cempa, Franciszka Cempa, Jerzy Chronowski, Dżesika Ciapała, Tomasz Cycoń, Marta Cygnarowicz-Niemiec, Marek Dziadosz, Monika Dziadosz, Dominika Fiut, Justyna Furczoń, Jan Gawęcki, Paulina Gomulec, Róża Gorska, Damian Groń, Elżbieta Hasior, Dawid Horowski, Ludmiła Jakubowska-Wnęk, Marek Janczak, Paweł Kalina, Maksymilian Klimczak, Rafał Klimczak, Tobiasz Klimczak, Maciej Kościsz, Katarzyna Kronenberger, Roman Kronenberger, Halina Kmak, Marcin Kucharski, Mateusz Kucharski, Julia Kurtek, Maria Kurtek, Zofia Kurtek, Robert Kurtek, Adam Lelito, Justyna Lichoń, Michał Luksa, Agnieszka Maślanka, Jan Morawa, Paweł Myjak, Anna Nosal, Gabriela Nosal, Marek Nosal, Anna Ogórek, Kamil Ogórek, Teresa Ormanty, Marcin Pakosz, Natalia Pancierz, Ryszard Poradowski, Józef Rosa, Agata Sarata, Aleksandra Sarata, Anna Sarata, Dominika Sarata, Józef Sarata, Katarzyna Sarata, Kinga Sarata, Maria Sarata, Patrycja Sarata, Stanisław Sarata, Adam Sekuła, Barbara Sekuła, Bronisława Sekuła, Katarzyna Sekuła, Małgorzata Sekuła, Marta Sekuła, Sebastian Sekuła, Janina Sieradzka, Anna Stanisław, Marek Stanisław, Jan Szczecina, Aleksandra Szeptak, Józef Szłaga, Aneta Wnęk, Justyna Wójs, Kazimierz Wójs, Adam Zaczyk, Ewa Zaczyk, Hubert Zaczyk, Krystyna Zaczyk, Adam Zamiński, Katarzyna Zaprzelska, Stanisław Leszek Zaprzelski, Karolina Zielińska, Jakub Zieliński, Maciej Zieliński, Anna Żywczyk.

monitoring realizacji strategii

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie i monitoring Strategii jest Gminny Ośrodek Kultury, który przynajmniej raz w roku w okresie sprawozdawczym we współpracy z innymi podmiotami realizującymi działania Strategii przeprowadzi monitoring osiągnięcia założonej wartości docelowej wskaźników.

Cel I. Wsparcie twórczości artystycznej		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Rozwijanie zdolności artystycznych	• liczba cykli zajęć artystycznych	1 cykl rocznie
	• liczba przeprowadzonych konkursów	1 konkurs rocznie
2. Wspieranie najzdolniejszych mieszkańców	• liczba wypłaconych stypendiów	4 stypendia w okresie 2016–2020
	• liczba wręczonych nagród	4 nagrody w okresie 2016–2020
3. Promocja lokalnych twórców	• liczba wydarzeń promujących twórczość mieszkańców	1 rocznie
	• liczba ponadlokalnych wydarzeń artystycznych, w których uczestniczą łabowscy twórcy	2 w okresie 2016–2020
Cel II. Edukacja kulturalna		
Działanie	Wskaźnik	Wartość docelowa
1. Poszerzenie wiedzy mieszkańców gminy na temat historii i kultury	• liczba spotkań tematycznych	4 w ciągu roku
	• liczba zorganizowanych wyjazdów	1 rocznie
	• liczba konkursów wiedzy	1 rocznie
2. Oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych	• liczba utworzonych Uniwersytetów Trzeciego Wieku przy GOK	1 w okresie 2016–2020
	• liczba działających dziecięcych i młodzieżowych grup zainteresowań	2 w okresie 2016–2020
	• liczba osób dorosłych uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych	1000 rocznie
3. Promocja czytelnictwa	• liczba zorganizowanych wydarzeń	1 w kwartale

cel VI. świetlice wiejskie

Obszar 1. Oferta spędzania czasu wolnego w świetlicach wiejskich		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Zajęcia kulturalne dla różnych grup wiekowych (plastyczne, taneczne, muzyczne, sportowe)	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	środki własne Gminy
• Spotkania mieszkańców wokół spraw ważnych dla wsi (obchodzenie świąt, spotkania tematyczne, spotkania z władzami)	współpraca: Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia działające na terenie wsi, nieformalne grupy mieszkańców, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze	środki organizacji działających przy świetlicach
• Organizacja spotkań promujących m.in. tradycyjne potrawy i zdrowy styl życia		
Obszar 2. Zagospodarowanie terenu wokół świetlic		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Utworzenie placów zabaw dla dzieci	Gmina Łabowa	środki własne Gminy
• Rozbudowa mobilnego baśniowego placu zabaw Biblioteki, imprezy plenerowe	współpraca: Gminny Ośrodek Kultury, Ochotnicze Straże Pożarne, kluby sportowe, stowarzyszenia działające na terenie wsi, nieformalne grupy mieszkańców, Gminna Biblioteka Publiczna, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze	środki pozyskane z innych źródeł

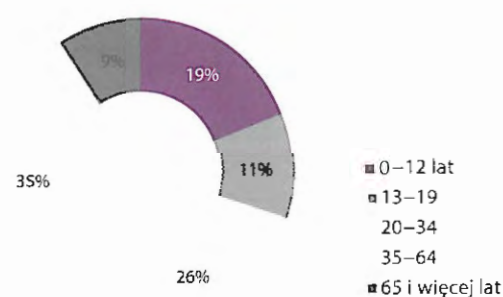

stan kultury w gminie Łabowa. dane ogólne

1. mieszkańcy

Łabowa to gmina wiejska w powiecie nowosądeckim, w której znajduje się trzynaście sołectw. W 2014 roku gminę zamieszkiwało 5831 osób. Liczba mieszkańców gminy systematycznie rośnie. Dziesięć lat wcześniej w Łabowej mieszkało 5109, a w 2009 roku – 5385 osób. Jak wynika z relacji mieszkańców gminy, do Łabowej ze względu na atrakcyjną lokalizację i bliskość miasta sprowadza się ludność z Nowego Sącza. Społeczeństwo gminy jest dość młode. Osoby w wieku powyżej 65 roku życia stanowią 9% populacji. 30% stanowią dzieci i młodzież do 19 roku życia. Osoby w wieku produkcyjnym to niemal dwie trzecie ludności Łabowej¹.

Wykres 1. Wiek mieszkańców gminy Łabowa w 2014 roku (BDL GUS).

Rolnictwo jest ważną gałęzią gospodarki gminy. W 2010 roku w Łabowej było zarejestrowanych 920 gospodarstw rolnych². W 2014 roku do rejestru REGON było wpisanych 340 podmiotów gospodarczych. Najpopularniejsze branże w 2014 roku to budownictwo (35,3% wszystkich podmiotów) oraz

¹ Dane na temat ludności wg funkcjonalnych grup wieku, płci oraz lokalizacji terytorialnej za 2014, 2009 i 2004 rok. Bank Danych Lokalnych GUS.

² Powszechny Spis Rolny GUS 2010.

cel V. tworzenie oferty spędzania czasu wolnego

Obszar 1. Wspieranie aktywności sportowej różnych grup wiekowych		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Iworzenie i wsparcie organizacji promujących sport: klubów sportowych i młodzieżowych drużyn pożarniczych	Kluby sportowe, Gminny Ośrodek Kultury, szkoły, OSP	środki własne Gminy
• Różnorodne zajęcia sportowe dopasowane do potrzeb różnych grup mieszkańców	współpraca: nieformalne grupy mieszkańców	fundusze pozyskane z konkursów dotacyjnych
• Organizacja turniejów sportowych		środki pozyskiwane przez kluby sportowe
• Rozbudowa infrastruktury sportowej		
Obszar 2. Rozwój turystyki kulturalnej i rekreacyjnej wśród mieszkańców gminy		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Organizowanie wycieczek tematycznych i rajdów na terenie gminy	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna,	środki własne Gminy
• Wycieczki poza gminę – kulturalne oraz sportowe	Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej, szkoły	fundusze pozyskane z konkursów dotacyjnych
• Organizacja wyjazdów dla dzieci i młodzieży na basen, lodowisko itp.	współpraca: nieformalne grupy mieszkańców	wpłaty uczestników
Obszar 3. Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Stworzenie DKF, prowadzenie regularnych projekcji filmowych	Gminny Ośrodek Kultury	środki własne Gminy
• Realizacja zajęć dopasowanych do potrzeb mieszkańców	współpraca: nieformalne grupy mieszkańców	fundusze pozyskane z konkursów dotacyjnych
• Utworzenie miejsc spotkań w plenerze		

cel IV. ochrona dziedzictwa kulturowego

Obszar 1. Upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie gminy		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Tworzenie i promowanie publikacji na temat lokalnej historii i dziedzictwa materialnego	Gminny Ośrodek Kultury,	środki własne Gminy
• Prowadzenie prelekcji historycznych i konkursów wiedzy historycznej	Gminna Biblioteka Publiczna, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej	fundusze pozyskane z konkursów dotacyjnych
• Wydanie Kalendarza Gminy Łabowa	współpraca: nieformalne grupy mieszkańców	
Obszar 2. Dbalność o zabytki na terenie gminy		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Odnawianie zabytków na terenie gminy (cerkwie, cmentarze, historyczne budynki, kapliczki)	Gmina Łabowa współpraca: nieformalne grupy mieszkańców,	środki własne Gminy
• Powstanie grup społecznie zajmujących się zabytkami, miejscami pamięci, ścieżkami edukacyjnymi	parafie	środki prywatne
Obszar 3. Pielęgnowanie tradycji regionu i ludowych obyczajów		
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Realizacja zajęć ze sztuki ludowej („Szkółka Sztuki Ludowej”) z udziałem lokalnych twórców	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje	środki własne Gminy
• Celebrowanie świąt narodowych i tradycyjnych, ludowych okazji	organizacje pozarządowe, OSP	środki prywatne
• Organizacja koncertów prezentujących muzykę tradycyjną	współpraca: nieformalne grupy mieszkańców	wpłaty uczestników
• Kontynuacja konkursu regionalnego na tradycyjną „potrawę rodzinną”		

handel i naprawa pojazdów (14,4%). Podmioty działające w branży kultura, rozrywka i rekreacja stanowiły 2,1% przedsiębiorstw³. Jak wynika z rozmów z mieszkańcami gminy, wiele osób dojeżdża do pracy w Nowym Sączu.

2. kultura w Łabowej. dane statystyczne.

Publiczne instytucje działające w obszarze kultury w Łabowej to Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Na obszarze gminy znajdują się też trzy szkoły podstawowe oraz jeden zespół szkolno-gimnazjalny.

Gminny Ośrodek Kultury

Gminny Ośrodek Kultury znajduje się w centrum miejscowości Łabowa, gdzie zlokalizowany jest także urząd gminy. GOK mieści się w tym samym budynku, co jednostka ochotniczej straży pożarnej. Swoją siedzibę, na którą składa się duża sala widowiskowa oraz mniejsza pracownia, ma na pierwszym piętrze, natomiast na parterze budynku znajduje się biblioteka. Ośrodek administruje świetlicą wiejską w Roztoce Wielkiej, gdzie zatrudniona jest animatorka.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają trzy zespoły wokalne – dla dzieci (Skrzaty), młodzieży (Melodyni) i dorosłych (Zespół Okazjonalny) – oraz jeden taneczny dla młodzieży. Jak wynika z danych GUS, w 2014 roku w zespołach tych występowało łącznie 121 osób. Odbywają się tam kursy gry na gitarze i pianinie, które w 2014 roku ukończyło 17 osób. Przy GOK-u działają także koła i kluby zainteresowań: plastyczne, fotograficzne i sportowo-rekreacyjne, do których łącznie należy 131 osób.

W 2014 roku GOK zorganizował w sumie czterdzieści dwie imprezy: wystawy, występy zespołów amatorskich oraz artystów i zespołów zawodowych, prelekcje i spotkania, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne oraz konkursy. We wszystkich wydarzeniach łącznie uczestniczyło 4831 osób, najwięcej (2130) w występach zespołów amatorskich⁴.

Gminna Biblioteka Publiczna

Biblioteka mieści się na parterze budynku, w którym znajduje się GOK. Posiada także filię w Nowej Wsi otwartą przez trzy dni w tygodniu. W 2014 roku w instytucji

³ Dane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2009. BDL GUS.

⁴ Wszystkie dane ilościowe za 2014 rok pochodzą z BDL GUS, kategoria Kultura i Sztuka.

tej zatrudnionych było pięć osób. Biblioteka posiada 22 476 woluminów. W 2014 roku skorzystało z niej 1059 czytelników, którzy dokonali łącznie 16 516 wypożyczeń. Czyelnicy biblioteki stanowią więc 18% wszystkich mieszkańców gminy⁵.

Organizacje pozarządowe

W gminie zarejestrowana jest jedna fundacja (Serce dla Dziecka) i sześć stowarzyszeń: Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej, Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Maciejowej, Stowarzyszenie Miłośników Historii, Stowarzyszenie Akademia Ars Vitalis, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Czaczów oraz stowarzyszenie zwykle Młodzieży Aktywnej w Czaczowie⁶. Wszystkie stowarzyszenia prowadzą działalność kulturalną. Ponadto w Łabowej działa pięć ochotniczych straży pożarnych (w Czaczowie, Łabowej, Łosiu, Kamiannej i Nowej Wsi), które również prowadzą działalność kulturalną. W Łabowej, Łosiu i Nowej Wsi działają młodzieżowe drużyny pożarnicze. Na terenie gminy funkcjonują dwa kluby sportowe (Uczniowski Klub Sportowy „Fenix” i Wiejski Klub Sportowy Nowa Wieś). Jak wynika z danych GUS, w klubach tych w 2014 roku ćwiczyło 99 osób.

Kultura materialna

W gminie Łabowa nie działa żadna instytucja publiczna o statusie muzeum, są natomiast nieinstytucjonalne kolekcje lokalnego dziedzictwa. Prywatne zbiory etnograficzne pana Edwarda Burczaka obejmują przedmioty codziennego użytku i narzędzia rolnicze z Sądecczyzny. We wsi Kamianna natomiast znajdują się zbiory związane z pszczelarstwem: Skansen Uli w Pasiece Barć oraz Muzeum Pszczelarstwa w Domu Pszczelarza.

Osiem obiektów wpisanych jest do rejestru zabytków:

- drewniany kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP w Kamiannej,
- cerkiew p.w. Opieki NP Marii w Łabowej,
- chałupa nr 93 w Łabowej,
- cerkiew, obecnie kościół, p.w. św. Michała Archanioła z otoczeniem i drzewostanem w Łosiu,
- cerkiew, obecnie kościół, p.w. Opieki NP Marii wraz z dzwonnica, ogrodzeniem i drzewostanem w Maciejowej,

⁵ Dane BDL GUS za 2014 rok.

⁶ Dane na temat stowarzyszeń rejestrowych pochodzą z Rejestru Stowarzyszeń KRS, stan na 22 stycznia 2015.

cel III. podnoszenie kapitału społecznego

Obszar 1. Wypracowywanie rozwiązań formalnych wspomagających wolontariat i aktywność obywatelską

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Sformalizowanie i promocja wolontariatu w organizacjach	Gmina Łabowa, organizacje pozarządowe	środki własne Gminy
• Sformalizowanie zasad opieki nad świetlicami wiejskimi		
• Pokrycie w miarę możliwości przez gminę wkładu własnego w projektach finansowanych z innych źródeł		
• Wprowadzenie inicjatywy lokalnej		

Obszar 2. Podnoszenie liczby aktywnych obywateli

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Angażowanie młodych artystów w organizację przeglądów twórczości, koncertów, wydarzeń związanych z ich twórczością.	Gmina Łabowa, organizacje pozarządowe	środki własne Gminy
• Wsparcie OSP. Wspólne imprezy dla poszczególnych jednostek OSP z okazji Dnia Strażaka, Dnia Dziecka Dnia Matki	ochotnicze straże pożarne, współpraca: Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	środki pozyskane z innych źródeł przez organizacje

cel II. edukacja kulturalna

Obszar 1. Poszerzanie wiedzy mieszkańców gminy w zakresie historii i kultury

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Prowadzenie wykładów, prelekcji z różnych dziedzin kultury i historii	Gminny Ośrodek Kultury,	środki własne GOK
• Wyjazdy tematyczne dla dzieci i dorosłych, m.in. do teatrów, muzeów	Gminna Biblioteka Publiczna	fundusze pozyskane przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej
• Konkursy wiedzy dla różnych grup wiekowych	współpraca: Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Łabowej, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej	

Obszar 2. Oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Stworzenie oferty edukacyjno-kulturalnej dla osób starszych (Uniwersytet Trzeciego Wieku)	Gminny Ośrodek Kultury,	środki własne Gminy
• Kontynuacja zajęć muzycznych i plastycznych dla dzieci i młodzieży	Gminna Biblioteka Publiczna	środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych na utworzenie UTW
• Stworzenie oferty edukacyjnej odpowiadającej potrzebom osób dorosłych (spotkania tematyczne, imprezy plenerowe, zajęcia sportowe)	współpraca: Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej, kluby sportowe, OSP	

Obszar 3. Promocja czytelnictwa

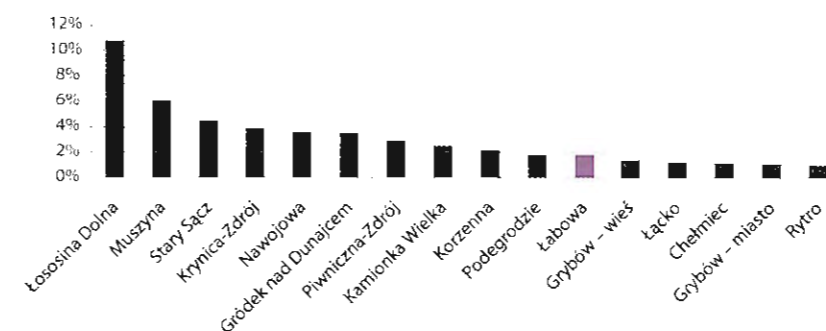
Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
• Organizowanie wydarzeń w bibliotece przyciągających odbiorców w różnym wieku (spotkań z autorami, lekcji bibliotecznych, konkursów czytelniczych).	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	środki własne Gminy środki prywatne
• Ustanowienie Nagrody dla Najlepszych Czytelników		

- murowana kapliczka w Nowej Wsi,
- chałupa nr 15 i kapliczka w Składzistem,
- cerkiew p.w. św. Dymitra, obecnie kościół, w Roztoce Wielkiej⁷.

Finansowanie kultury

Wydatki na kulturę z budżetu gminy w ciągu ostatnich lat nieznacznie wzrosły. W 2010 roku wynosiły 387 000, w 2014 – 410 000 zł. Kwota ta stanowiła 1,75% całości wydatków budżetu gminy. To stosunkowo niski odsetek na tle innych gmin powiatu nowosądeckiego. Pod względem wydatków na kulturę Łabowa znalazła się w powiecie na jedenastym miejscu. Dla porównania Łososina Dolna na kulturę w 2014 roku przeznaczyła 10,76% wydatków, Muszyna – 6,06%, a Stary Sącz – 4,51%.⁸

Wykres 2. Odsetek, jaki stanowiły wydatki na kulturę w całościowych wydatkach budżetów gmin powiatu nowosądeckiego w 2014 roku.

W latach 2010–2014 żaden z podmiotów do tego uprawnionych nie otrzymał dofinansowania ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁹. Gminna Biblioteka Publiczna brała natomiast udział między innymi w Programie Rozwoju Bibliotek, Akademii Orange i Programie Biblioteki Narodowej. Także organizacje pozarządowe skutecznie pozyskiwały środki na działalność kulturalną, między innymi z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Gmina Łabowa nie ogłasza otwartych konkursów ofert na zadania publiczne w dziedzinie kultury, sztuki i ochrony dóbr kultury oraz dziedzictwa narodowego.

⁷ Rejestr zabytków nieruchomości województwa małopolskiego z uwzględnieniem podziału na powiaty i gminy. Stan na październik 2015.

⁸ Dane BDL GUS: wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego za 2014 rok.

⁹ Informacje opublikowane przez portal Mojapolis.pl o kwotach przyznanych uprawnionym do tego podmiotom, które w danym roku złożyły wnioski o dofinansowanie działalności kulturalnej ze środków MKiDN (programy Ministra) i otrzymały dotację, stan na 22 stycznia 2015.

działania

cel I. wsparcie twórczości artystycznej

Obszar 1. Rozwijanie zdolności artystycznych

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie zajęć artystycznych dla osób uzdolnionych w różnym wieku (m.in. w dziedzinach muzyki, śpiewu, malarstwa, rzeźbiarstwa, haftowania, szydełkowania) 	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	środki własne GOK nagrody w konkursach pozyskane od sponsorów
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie konkursów twórczości w ww. dziedzinach dla osób w różnym wieku 	współpraca: kościoły parafialne	
<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Konkurs Plastyczny 		
<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie twórczości obrzędowej związanej z rokiem liturgicznym 		

Obszar 2. Wspieranie najzdolniejszych mieszkańców

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie stypendium dla młodych twórców 	Gminny Ośrodek Kultury, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łabowskiej	środki własne gminy
<ul style="list-style-type: none"> • Ustanowienie nagrody dla najlepszych mieszkańców gminy w dziedzinie kultury i sportu 	współpraca: kluby sportowe, Zespół Szkolno-Gimnazjalny, Gminna Biblioteka Publiczna, OSP, Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze	środki pozyskane od sponsorów prywatnych

Obszar 3. Promocja lokalnych twórców

Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania
<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja twórczości mieszkańców gminy poprzez wystawy, spotkania, odwiedziny w siedzibach artystów 	Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna	środki własne Gminy środki prywatne
<ul style="list-style-type: none"> • Promowanie sztuki łabowskich twórców poza gminą – wsparcie ich udziału w ponadlokalnych wystawach i konkursach, promocja w mediach 		

wyniki prac warsztatowych

Podczas warsztatów strategicznych w Gminnym Ośrodku Kultury przeprowadzona została analiza SWOT kultury w Łabowej. W tym rozdziale omówione są wyniki pracy wszystkich grup warsztatowych.

A. Mocne strony

Za najważniejszą mocną stroną uczestniczki i uczestnicy uznali aktywność podmiotów działających w obszarze kultury: biblioteki, GOK, świetlic wiejskich, organizacji pozarządowych (Towarzystwa Miłośników Historii z grupą rekonstrukcyjną, Towarzystwa Miłośników Ziemi Łabowskiej) i ochotniczych straży pożarnych, a także współpracę między nimi.

Do mocnych stron o charakterze społecznym zaliczono deklarowane w badaniach ankietowych zaangażowanie mieszkańców oraz otwartość instytucjonalnych działaczy kultury. Istotnym elementem wspierającym działalność kulturalną są dostępne dla wszystkich lokale.

Ważną mocną stroną są także imprezy kulturalne oraz zapotrzebowanie mieszkańców na organizowanie wydarzeń. Wśród szczególnie istotnych imprez wymieniono: przegląd jasełek, koncert noworoczny, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziecka, majówkę, Łabowski Festiwal Piosenki, konkurs piosenki żołnierskiej, dożynki, Jesień Łabowską, Święto Niepodległości z konkursem kulinarnym i występy artystyczne.

Ostatnim obszarem o zidentyfikowanym potencjale rozwojowym jest dziedzictwo kultury materialnej w gminie: zabytki i cerkwie, miejsca pochówków (cmentarze żydowskie i łemkowskie), a także działalność podmiotów opiekujących się dziedzictwem: centrum pszczelarskiego w Kamiennej czy prywatnej izby regionalnej w Uhryniu. Gmina Łabowa posiada też liczne walory krajobrazowe, z których można korzystać dzięki sprawnej infrastrukturze (szlaki, obozowisko, schronisko).

B. Słabe strony

Wśród słabych stron kultury w gminie Łabowa na pierwszym miejscu pojawił się brak funduszy na działalność, a także wiążący się z nim brak dobrego wyposażenia. Uczestnicy i uczestniczki uznali także, że w gminie jest mało

system realizacji strategii

Cele podmiotów działających w obszarze kultury

Na warsztatach strategicznych refleksji poddana została misja podmiotów działających w obszarze kultury i rola, jaką powinny odgrywać w społeczności gminy Łabowa. Na tej podstawie wypracowano pięć zasadniczych celów rozwoju kultury w gminie Łabowa.

1. **Wsparcie twórczości artystycznej** – kształcenie postaw twórczych u dzieci i młodzieży, wspieranie twórczości nieprofesjonalnej, lecz także wyłanianie i wspieranie najzdolniejszych mieszkańców oraz promocja lokalnych twórców poza gminą.
2. **Edukacja kulturalna** – upowszechnianie wiedzy w zakresie historii i kultury lokalnej, kształtowanie lokalnego patriotyzmu, a także stworzenie atrakcyjnej oferty zajęć edukacyjnych dla różnych grup wiekowych.
3. **Podnoszenie kapitału społecznego** – budowanie poprzez kulturę wspólnoty świadomych mieszkańców, kształtowanie postaw poszanowania dobra wspólnego i drugiego człowieka.
4. **Ochrona dziedzictwa kulturowego**, zarówno materialnego, jak i niematerialnego – dbałość o zabytki, lokalną tradycję.
5. **Tworzenie oferty spędzania czasu wolnego** – organizowanie zajęć dla mieszkańców, by mogli spędzać wolny czas w sposób wartościowy i zgodnie z własnymi zainteresowaniami.
6. **Rozwój infrastruktury kultury i świetlic wiejskich** – to dodatkowy cel, którego realizacja pozwoli instytucjom i organizacjom na skuteczniejsze działanie.

osób aktywnych, a społeczeństwo jest zatomizowane, w związku z czym trudno jest zaprosić nowe osoby do działalności kulturalnej. Ponadto istnieją kłopoty komunikacyjne – komunikacja przebiega jednostronnie, mieszkańcy nie reagują na komunikaty aktywnych osób i organizacji. W związku z tym w obszarze kultury nie cały potencjał jest wykorzystywany.

Ważnym problemem z punktu widzenia tworzenia wizerunku kultury w gminie jest brak wiodącej tradycji. W związku z masowymi przesiedleniami po wojnie Łabową opuściła większość ludności łemkowskiej. W ich miejsce wprowadzili się mieszkańcy gmin zlokalizowanych na południe i zachód od Łabowej. Część społeczności Łabowej uważa, że od tamtej pory w gminie nie wytworzył się nowy folklor, niektórzy mieszkańcy połemkowskich wsi mają poczucie braku ciągłości tradycji.

C. Możliwości

Wśród możliwości, jakie dostrzegają uczestnicy warsztatów strategicznych, najważniejszą jest zainteresowanie gminą przez podmioty spoza niej (na przykład kirkutem, który został odnowiony ze środków gminy żydowskiej) i rodzące się w związku z tym szanse na promowanie się przez kulturę. Ważnym czynnikiem jest także sprzyjająca działalności kulturalnej polityka i możliwość dofinansowania projektów spoza budżetu gminy. Dostrzeżono także szanse we współpracy z organizacjami spoza gminy, a także z aktywnymi osobami, w szczególności z dawnymi mieszkańcami Łabowej, którzy znają historyczne tradycje tego miejsca.

D. Zagrożenia

Uczestnicy warsztatów dostrzegli pewne społeczne trendy, które ich zdaniem są najważniejszymi zagrożeniami dla rozwoju kultury w gminie. Są to brak postaw przedsiębiorczych i „oddzielność” w działaniu, z którymi wiąże się mała aktywność mieszkańców. Jest nim też brak zainteresowania kulturą wysoką.

Do czynników zewnętrznych zaliczono natomiast niewystarczające fundusze lub ich brak, a także politykę i prawo, będące przeszkodą dla wielu inicjatyw.

2. Kultywowanie tradycji. Spotkania

- Spotkania: imprezy okolicznościowe (m.in. z okazji dnia babci, dnia dziadka, dnia matki, kuligi karnawałowe). Regularne spotkania o różnej tematyce.
- Oferta czasu wolnego dla dzieci: zabawy wakacyjne, feryjne (wyjazdy do kina, teatru, na basen, lodowisko itp.). Finansowa pomoc władz w zorganizowaniu dzieciom czasu wolnego podczas ferii i wakacji (zapewnienie transportu).
- Warsztaty: kulinarne (potrawy tradycyjne), robienia wieńców dożynkowych, palm wielkanocnych, ozdób bożonarodzeniowych, dekorowania pisanek; kursy haftowania tradycyjnego, robienia na drutach.
- Muzyka: warsztaty gry na instrumentach muzycznych (zatrudnienie instruktora), próba utworzenia zespołu regionalnego, utworzenie dziecięcego zespołu wokalnego, wsparcie i opieka nad zespołem istniejącym.
- Zajęcia ruchowe: kursy tańca (zatrudnienie instruktora), zabawy taneczne, zajęcia fitness.
- Wydarzenia na wolnym powietrzu: organizowanie grilla, siatkówki i konkursów dla młodzieży.

3. Współpraca mieszkańców i władz

- Regularne organizowanie wiejskich zebrań (wspólne rozwiązywanie problemów dotyczących sołectwa, pomoc władz w problemach wiejskich).
- Spotkania władz z młodzieżą.

diagnozy i działania lokalne

Zasoby i potrzeby

Wyniki badania ankietowego podsumowaliśmy na spotkaniu, podczas którego określone zostały zasoby sołectwa, a także jego najważniejsze problemy i potrzeby. Do zasobów zaliczono żywe tradycje i twórczość – w szczególności muzyczną. W Roztoce Wielkiej działa zespół muzyczny, który gra na wszystkich imprezach. Odbywają się wydarzenia, które angażują mieszkańców sołectwa, takie jak Dzień Babci, jasełka, dożynki.

W sołectwie istnieją także miejsca publiczne: sprawnie działająca świetlica wiejska, szkoła, boisko. We wsi odbywają się zajęcia sportowe. Działa tam także zakład stolarski i jest zabytkowy kościół (dawna cerkiew). Zasoby przyrodnicze i bliskość Krynicy-Zdroju i Jaworzyny Krynickiej, sprawiają, że Rozтока Wielka jest miejscowością atrakcyjną turystycznie.

Część mieszkańców sołectwa wykazuje znaczną aktywność – twierdzą oni, że „czasem można coś wywalczyć na rzecz wsi”. Problemem jest jednak to, że w działaniach uczestniczą wciąż „te same osoby”. Mieszkańcy nie są chętni do organizowania wydarzeń. Brakuje także organizacji pozarządowej: w Roztoce nie ma straży pożarnej, żadnego stowarzyszenia ani koła gospodyń wiejskich. Zebrania wiejskie odbywają się nieregularnie. Kultura nie jest priorytetem władz.

Ponadto nierówny dostęp do mediów i udogodnień cywilizacyjnych górnej i dolnej części wsi powodują podziały wewnątrz sołectwa. Potrzebny jest remont świetlicy i stworzenie bezpiecznego miejsca spotkań dla dzieci i rodziców. Brakuje także oferty dla osób starszych, które niechętnie wychodzą z domów.

Działania

1. Remont świetlicy wiejskiej i obszaru wokół świetlicy
 - Wyrównanie i oświetlenie terenu wokół świetlicy. Wyrównanie chodnika przed świetlicą.
 - Ogrodzenie i przeznaczenie części terenu na plac zabaw dla dzieci, wyposażony w urządzenia do zabaw oraz siłownię na wolnym powietrzu.
 - Remont wnętrza świetlicy: ocieplenie dwóch ścian, instalacja barierki na tarasie, wyremontowanie suterenu i łazienek, wymiana drzwi, nowe wyposażenie.

Barnowiec i Czaczów

Barnowiec i Czaczów to sołectwa położone w północno-zachodniej części gminy i graniczące z Nawojową. W Czaczowie znajduje się Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej, do której uczęszczają dzieci z Czaczowa i Barnowca. Jest także świetlica, administrowana przez Stowarzyszenie Młodzieży Aktywnej, przez użytkowników zwana „salką”, w której spotykają się głównie osoby młode. W Czaczowie i Barnowcu działa także ochotnicza straż pożarna oraz Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Czaczów.

Diagnoza kultury w Barnowcu i Czaczowie obejmowała dwa obszary. Pierwszym, nieujęty w niniejszym opisie, było przedstawienie i ocena działalności wymienionych powyżej organizacji, a także omówienie oczekiwań mieszkańców wobec nich. Drugi obszar dotyczył potrzeb kulturalnych mieszkańców, tradycji kultywowanych w sołectwie i zaangażowania w działalność kulturalną. Badania w Czaczowie prowadzone były z wykorzystaniem ankiety PAPI. Kwestionariusz opracowany został podczas warsztatu w którym uczestniczyli członkowie lokalnych organizacji pozarządowych i ochotniczej straży pożarnej, a także niezrzeszeni mieszkańcy. Po warsztacie uczestnicy i uczestniczki-członkowie organizacji przeprowadzili badanie ankietowe w sołectwach Czaczów i Barnowiec. Kwestionariusz dostarczono do wszystkich gospodarstw domowych i został wypełniony w pięćdziesięciu ośmiu z nich. Na kolejnym warsztacie poddaliśmy analizie wyniki.

Wyniki badania ankietowego

W niniejszym opracowaniu zamieszczamy dane dotyczące kultury w sołectwach, potrzeb kulturalnych oraz tradycji ważnych dla mieszkańców Czaczowa i Barnowca. W badaniu wzięło udział 58 osób: 41 kobiet (71%) i 17

mężczyzn (29%). Większość osób wypełniających ankietę (45%) była w wieku między 21 a 40 rokiem życia. Szesnaścioro respondentów (28%) znajdowało się w przedziale wiekowym 41–60. Osiem osób (14%) nie ukończyło dwudziestego roku życia i tyle samo respondentów miało ponad 60 lat.

W ankiecie zapytaliśmy mieszkanki i mieszkańców o to, w jaki sposób najbardziej chcieliby spędzać wolny czas. Większość osób (30%) wybrała uprawianie sportu (bądź szerzej aktywność fizyczną). Na drugim miejscu znalazły się spotkania (22%) oraz czytanie książek (14%).

Wykres 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie otwarte: „W jaki sposób najbardziej chciałby/chciałaby Pan/Pani spędzać swój wolny czas?”

Zapytaliśmy także o to, jak rodzice chcieliby, by ich dzieci spędzały wolny czas. Odpowiedzi były analogiczne do udzielonych przez dorosłych: najczęściej osób (33%) chciałoby, by ich dzieci uprawiały sport. Na drugim miejscu (29%) znalazły się zabawy i spotkania z rówieśnikami. Na trzecim – nauka (11%).

Wykres 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie otwarte: „Jeżeli ma Pan/Pani dzieci, w jaki sposób chciałby/chciałaby Pan/Pani, żeby spędzały swój wolny czas?”

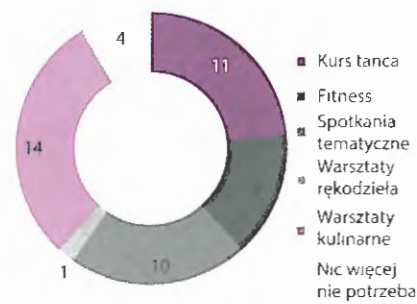
Mieszkanki i mieszkańców Roztoki Wielkiej zapytaliśmy także o to, czy chcieliby włączyć się w organizację jakichś wydarzeń kulturalnych. Połowa respondentów (21 osób) udzieliło odpowiedzi pozytywnej. Wśród tych osób znalazło się 15 kobiet i 6 mężczyzn. Na pytanie, jakie wydarzenia osoby chętne chciałyby współorganizować, pojawiły się między innymi: spotkania mieszkańców, plac zabaw, zespół tańca, imprezy sportowe, wydarzenia okolicznościowe, bal, teatr, różne wydarzenia kulturalne, warsztaty plastyczne, gotowanie. Najliczniejszą grupą respondentów chętnych do współorganizowania wydarzeń kulturalnych są osoby między 21 a 40 rokiem życia. Mniej liczna jest grupa osób młodych – do 20 roku życia – choć najwięcej osób w tym wieku wypełniło ankietę. Można więc wysnuć wniosek, że w Roztoce Wielkiej młodzież stanowi raczej grupę odbiorców kultury.

Poniższa ilustracja przedstawia częstość słów udzielanych w odpowiedziach na pytanie otwarte „Co chciałby/aby Pan/i, by działo się w świetlicy?”. Respondentki i respondenci wyrażali ogólne zadowolenie z działania świetlicy i dziękowali zatrudnionej tam osobie. Wskazywali, że powinno odbywać się tam więcej różnego rodzaju wydarzeń. Zwracali także uwagę, że potrzebny jest remont budynku. Wspominali o potrzebie zagospodarowania czasu dzieci i młodzieży, choć już teraz jest to grupa wiekowa najczęściej korzystająca ze świetlicy.

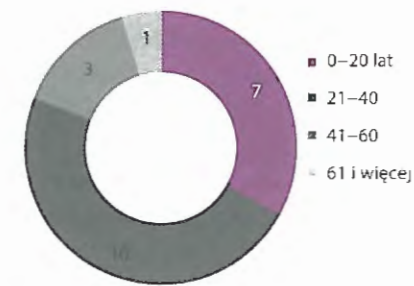
Rysunek 3. Odpowiedzi na pytanie: „Co chciałby/aby Pan/i, by działo się w świetlicy?”

Wykres 12. Rozkład odpowiedzi na pytanie otwarte: „W jakich wydarzeniach chciałby/aby Pan/i uczestniczyć?”

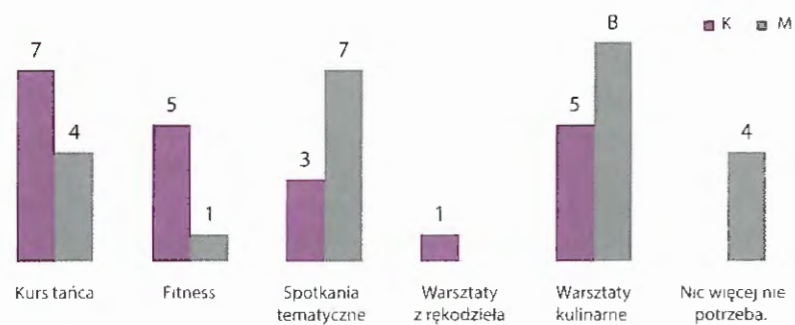

Wykres 13. Wiek osób, które udzieliły odpowiedzi pozytywnej na pytanie: „Czy chciałby/aby Pan/i włączyć się w organizację jakichś wydarzeń?”. N=21.

Analizując sposób, w jaki udzielone odpowiedzi różnią się ze względu na płeć i wiek respondentów, okaże się, że młodzi mężczyźni najchętniej uczestniczyliby w warsztatach kulinarnych, choć w innych grupach wiekowych ten pomysł także jest popularny (7 odpowiedzi osób w wieku do 20 roku życia, 4 – osób w wieku 21–40, 6 – osób w wieku 41–60, 1 – osoby powyżej 60 roku życia). Mężczyźni chętnie uczestniczyliby również w spotkaniach tematycznych, choć wiek tej grupy jest już wyższy – odpowiedzi tej nie udzielił żaden respondent w wieku do 20 roku życia. Kobiety natomiast najchętniej wzięłyby udział w kursie tańca i zajęciach fitness. Odpowiedzi te cieszyły się największą popularnością wśród respondentek w przedziale wieku 21–40.

Wykres 14. Odpowiedzi na pytanie otwarte „W jakich wydarzeniach chciałby/aby Pan/i uczestniczyć?” w zestawieniu z płcią respondentów.

Mieszkańców i mieszkanki Barnowca i Czaczowa zapytaliśmy także o to, jakie inicjatywy i wydarzenia warto byłoby przeprowadzić w ich sołectwach. Uczestnicy i uczestniczki badania przede wszystkim wskazywali na wydarzenia, które już się odbywają (21%) – festyny i imprezy, takie jak Dzień Dziecka, Dożynki czy kolędowanie. Na drugim miejscu znalazł się sport (19%). Na kolejnym – spotkania i pogadanki na różne tematy.

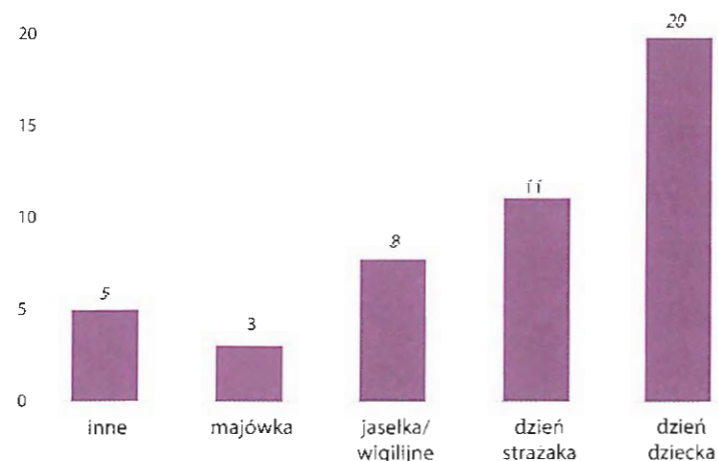
Wykres 5. Rozkład odpowiedzi na pytanie otwarte: „Jakie Pana/Pani zdaniem inicjatywy i wydarzenia warto by było przeprowadzić w Czaczowie i Barnowcu?”

Na pytanie o to, jak chciałby/aby Pan/i spędzać czas wolny, najczęściej osób wskazało spotkania – z przyjaciółmi, sąsiadami, znajomymi. Trzy osoby zadeklarowały także potrzebę zebrań, omawiania ważnych spraw. Sześć osób chciałoby spędzać wolny czas z dziećmi, najchętniej na stworzonym do tego celu placu zabaw. Dziesięć osób aktywnie: na boisku lub wycieczkach krajoznawczych.

Zapytaliśmy mieszkańców o to, jakie są tradycje, które ich zdaniem warto kultywować. Na pierwszym miejscu (20 wskazań) znalazł się Dzień Dziecka, który obchodzony jest w Łosiu uroczystie. Na drugim miejscu (niemal połowa wskazań) znalazł się Dzień Strażaka, na trzecim jasełka.

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie otwarte: „Jakie są według Pana/Pani najważniejsze tradycje we wsi?”

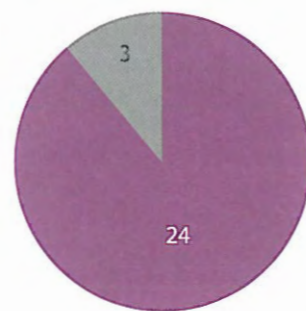

Niemal wszyscy respondenci – 24 spośród 27 osób wypełniających ankietę – zadeklarowali, że chcieliby się włączyć w organizację wydarzeń kulturalnych. Zostali zapytani także o to, czy chcieliby uczestniczyć w przekazywaniu tradycji. Tym razem nieco mniej, bo 20 spośród 27 osób zadeklarowało taką wolę. Mimo to oba wskaźniki można uznać za bardzo wysokie.

Osoby, które zadeklarowały chęć współdziałania, zapytaliśmy następnie o to, jakie wydarzenia chciałby współorganizować i jakie tradycje przekazać. Odpowiedzi na oba pytania są bardzo zbliżone, dlatego analizujemy je łącznie. Większość wydarzeń, które mieszkańcy Łosia chcieliby

współorganizować, jest jednocześnie postrzeganych jako lokalna tradycja. Największą popularnością wśród mieszkańców cieszą się Dożynki, Dzień Dziecka i Dzień Strażaka. Wśród proponowanych tradycji i wydarzeń pojawiły się także takie, które nigdy nie odbywały się w Łosiu, takie jak organizacja Dnia Łosiego (postulowanego jako „nowa tradycja”) czy wieczory filmowe.

Wykres 10. Czy chciałby/aby Pan/i współuczestniczyć w organizowaniu wydarzeń kulturalnych?

Wykres 11. Czy jest Pan/i gotowy/gotowa uczestniczyć w przekazywaniu tych tradycji?

